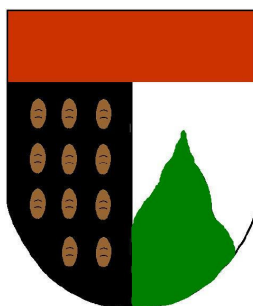

Załącznik do
Uchwały Nr IX/63/07
Rady Gminy Sulików
z dnia 27 czerwca 2007r.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SULIKÓW NA LATA 2007-2013

KWIECIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY.....	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	23
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	24
2.2. DEMOGRAFIA	25
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	30
2.4. KWESTIA DZIECKA.....	39
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	43
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	47
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI.....	50
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	51
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY.....	53
2.10. ANALIZA SWOT	64
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	71
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	73
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	77
3.1. MISJA.....	77
3.2. CELE STRATEGICZNE	79
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII.....	90
4. UWAGI KOŃCOWE	97

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie

potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i

poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

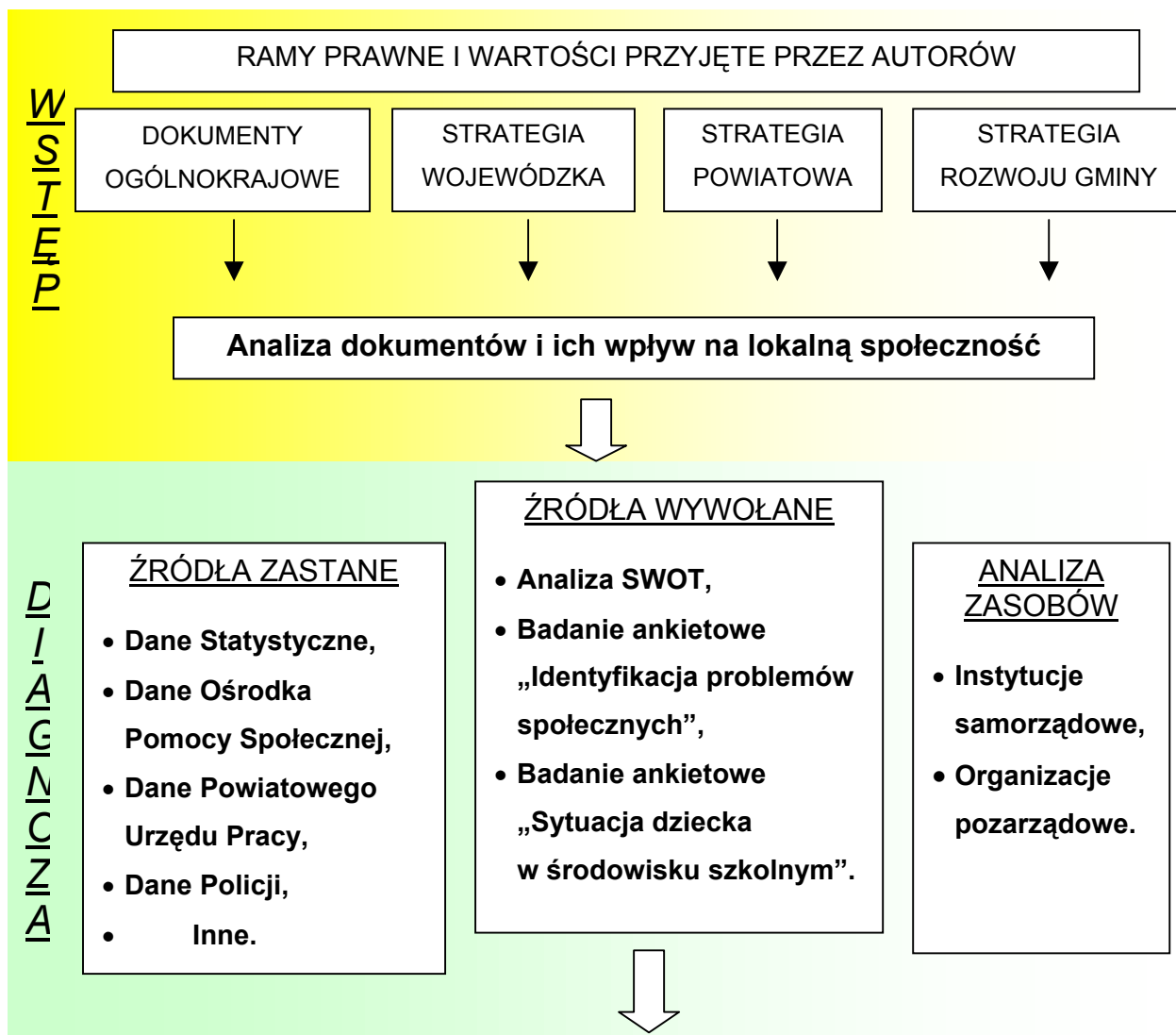
Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulikowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów

wpracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne

w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny

Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu

2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorzady lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2005-2013

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Dolnośląskiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz jest próbą odpowiedzi na

pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by mieszkańcy województwa mogli w sposób jak najpełniejszy zaspokajać swe potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe.

Struktura priorytetów i działań strategicznych w zakresie polityki społecznej podejmowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego obejmuje:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:

- aktywizację osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy,
- redukcję zjawiska ubóstwa,
- wsparcie osób niepełnosprawnych, pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie,
- przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie,
- wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętej sieroctwem,
- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej powodowanej uzależnieniami,
- przeciwdziałanie bezdomności.

2. Integrację społeczną środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia:

- integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych,
- doskonalenie systemu opieki nad dziećmi i rodziną,
- aktywizację społeczną osób starszych,
- wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.

3. Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego:

- wsparcie lokalnych inicjatyw opartych o zasady pomocniczości i partnerstwa,
- aktywizację społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich,
- umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego,
- kreowanie opinii społecznej, eliminującej negatywne stereotypy w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.

4. Podnoszenie jakości usług społecznych:

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz kadr kierowniczych jednostek pomocy społecznej,
- współpracę z partnerami zagranicznymi i opracowywanie nowych oraz

wspólnych rozwiązań z zakresu polityki społecznej,

- promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki społecznej,
- doskonalenie współpracy z administracją rządową oraz samorządową wszystkich szczebli.

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” Powiatu Zgorzeleckiego. Dokument, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, wychodzi naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytycza kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznacza cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy z różnych powodów znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zgorzeleckiego ustalono, że realizacja kierunków działań oraz zadań w niej zawartych odbywać się będzie poprzez wyznaczanie i wprowadzanie w życie celów, na które pozwolą możliwości finansowe z zasobów rządowych i samorządowych. Poniżej przedstawione cele służą zaspokojeniu potrzeb tej części środowiska lokalnego, która zmuszona jest korzystać z zabezpieczenia społecznego, udostępnionego poprzez realizację zadań ustawowych z zakresu pomocy społecznej.

1. Wzmacnianie oraz budowa nowych struktur w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Systematyczne zatrudnianie pracowników merytorycznych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
3. Organizowanie ośrodków specjalistycznych dla wybranych grup społecznych.

4. Tworzenie warunków do rozbudowy usług w celu niesienia pomocy i zaspokojenia opieki rodzinom zastępczym.
5. Działanie na rzecz rozwoju współpracy między podmiotami pomocy społecznej na szczeblach samorządu powiatowego i gminnego.
6. Stymulowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołem, związkami wyznaniowymi oraz instytucjami państwowymi i jednostkami organizacyjnymi samorządów.
7. Humanizacja systemu pomocy społecznej.
8. Stałe rozpoznanie i diagnozowanie potrzeb środowiska lokalnego w zakresie zadań pomocy społecznej.
9. Realizacja edukacji kadr pomocy społecznej.
10. Działania na rzecz rozwoju usług pomocy społecznej.
11. Powierzanie organizacjom pozarządowym poprzez zawieranie umów na wykonywanie usług coraz większej ilości zadań z zakresu pomocy społecznej.
12. Komerccjalizacja systemu usług w Domu Pomocy Społecznej.

Kierunki działalności prospołecznej są następujące:

1. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych.
  - 1.1. Wykonywanie przez PCPR zadań na rzecz pomocy niepełnosprawnym.
    - likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej,
    - likwidacja barier komunikacyjnych,
    - tworzenie warunków do nauki młodzieży niepełnosprawnej w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu zgorzeleckiego.
  - 1.2. Prowadzenie przy PCPR Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności.
  - 1.3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna oraz aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie stosownych inicjatyw na rzecz kombatantów i osób represjonowanych.
3. Tworzenie możliwości funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym.
4. Pomoc osobom bezdomnym.
5. Polityka prorodzinna.
6. Domy pomocy i ośrodki wsparcia.

1.4.5. STRATEGIA ROZWOJU GMINY SULIKÓW

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływania czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwi dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanego dla rozwoju gminy działania.

W trakcie prac nad „Strategią Rozwoju Gminy Sulików” wyznaczono trzy cele strategiczne, w tym jeden cel bezpośrednio odnoszący się do sfery społecznej. Jest nim „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców Gminy Sulików”. Cel ten należy traktować jako dążenie do:

- stabilnego, długookresowego, charakteryzującego się dobrym standardem, kompleksu obligatoryjnych i fakultatywnych samorządowych usług publicznych,
- spełnienia szeregu pozostałych warunków autonomicznego wzrostu zamożności i osobistej samorealizacji mieszkańców gminy.

W obrębie wyznaczonych celów strategicznych określono dziesięć następujących celów operacyjnych:

1. Aktywizacja lokalnej, małej i średniej przedsiębiorczości oraz podniesienie zewnętrznej atrakcyjności inwestycyjnej gminy.
2. Likwidacja przyczyn i skutków patologii społecznych.
3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej (przede wszystkim wodno-kanalizacyjnej).
4. Ochrona środowiska naturalnego.

5. Poprawa estetyki gminy.
6. Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego.
7. Rozwój infrastruktury okołoturystycznej i obiektów turystycznych.
8. Rozwój systemu mieszkalnictwa.
9. Unowocześnienie obiektów użyteczności publicznej.
10. Zmniejszenie poziomu bezrobocia.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Sulików jest gminą wiejską, położoną w zachodniej części województwa dolnośląskiego, przy granicy z Czechami i w odległości około 10 km od granicy

z Niemcami. Zajmuje powierzchnię 95,2 km² i liczy 6.109 mieszkańców (stan na 31.12.2005 r.).

Gmina jest jedną z siedmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu zgorzeleckiego. Jej obszar podzielony jest na 15 obrębów geodezyjnych, 16 sołectw (Bierna, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Miedziana, Mikułowa, Radzimów Dolny, Radzimów Górny, Stary Zawidów, Skrzydlice, Studniska Dolne, Studniska Górne, Sulików, Wilka, Wilka Bory, Wrociszów Dolny i Wrociszów Górny) i 22 miejscowości. Gmina sąsiaduje z miastem Zawidów i gminami Platerówka, Siekierzyn i Zgorzelec, a od południa z Czechami (powiat Frydlant). Z racji swojego położenia gmina jest dobrze połączona z pobliskimi przejściami granicznymi

– z Czechami w Zawidowie (8 km) oraz z Niemcami w Zgorzelcu (8 km), Jędzychowicach (10 km), Sieniawce (30 km) i w Radomierzycach (5 km). Przez Sulików przebiega linia kolejowa z przejścia granicznego w Zawidowie i z Bogatyni w kierunku Węglińca oraz Jeleniej Góry. W miejscowości tej znajduje się również stacja towarowa z rampą przeładunkową.

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy znajduje się w obrębie Pogórza Izerskiego, które dzieli się na cztery części: Wzgórza Zalipiańskie, Wysoczyznę Siekierczyńską, Obniżenie Zawidowa i Równinę Zgorzelecką. Najbardziej urozmaiconą rzeźbę terenu i najwyższe wysokości względne mają Wzgórza Zalipiańskie leżące w południowo-wschodniej części gminy Sulików (miejscowości Miedziana, Bierna, Radzimów Górny). Najwyższym punktem jest szczyt Wyszyny (ponad 400 m n.p.m.). Drugą, co do wysokości jest Góra Piekielna – 385 m n.p.m. Wzgórza rozcięte są doliną Czerwonej Wody i jej dopływów. Kształt dolin uzależniony jest od materiału, z jakiego zbudowane jest podłoże i zmienia się

na różnych ich odcinkach (spotyka się doliny wciosowe z wysokimi skarpami oraz płaskie doliny nieckowate).

Największa część gminy to Wysoczyzna Siekierczyńska, zajmująca część centralną i północno-wschodnią. Przeważają tu rozległe, lekko sfalowane powierzchnie o spadkach do 5%. Rzeźbę terenu urozmaicają lokalnie pagóry (na ogół bazaltowe) o kopulastych kształtach. Największy z nich zwany Górą Ognistą posiada wysokość względną około 70 m i jest eksploatowany przez kopalnię bazaltu. Wysoczyzna porozcinana jest malowniczymi wciosowymi dolinkami Lipy, Czerwonej Wody i Płonki.

Na południowo-zachodnią część gminy przypada obniżenie zawidowskie, które jest zapadliskiem tektonicznym łagodnie pochylonym ku zachodowi. Główną doliną Obniżenia jest dolina Witki, szeroka, podmokła, wykorzystana w dużej mierze przez jezioro zaporowe, którego lustro znajduje się poniżej 210 m n.p.m. Mniejsze dolinki, np. Kociego Potoku, mają wyraźny, nieckowaty kształt i są na ogół podmokłe.

Północno-zachodnią część gminy zajmuje Równina Zgorzelecka. Jest najniższą położoną częścią gminy – od 200 do 230 m n.p.m. Lokalnie tylko w rejonie wierzchołka góry Pop wysokość wynosi 242 m n.p.m. Równina porozcinana jest dość gęstą siecią szerokich, nieckowatych dolinek. Największą z nich jest dolina Czerwonej Wody i Lipy – do 700 m szerokości. Ogólnie obszar gminy Sulików można scharakteryzować jako lekko falisty, pochyły i otwarty na północ.

Gmina Sulików jest gminą typowo rolniczą. Użytki rolne i lasy stanowią ponad 90% powierzchni, przy czym przeważają dobre pszenne gleby klasy III i IV. Na terenie gminy funkcjonuje 241 podmiotów gospodarczych prywatnych. Czysta woda z ujęć głębinowych wraz z kompleksami leśnymi stanowią doskonałą bazę rekreacyjną i turystyczną zwłaszcza w obrębie Zalewu Witka.

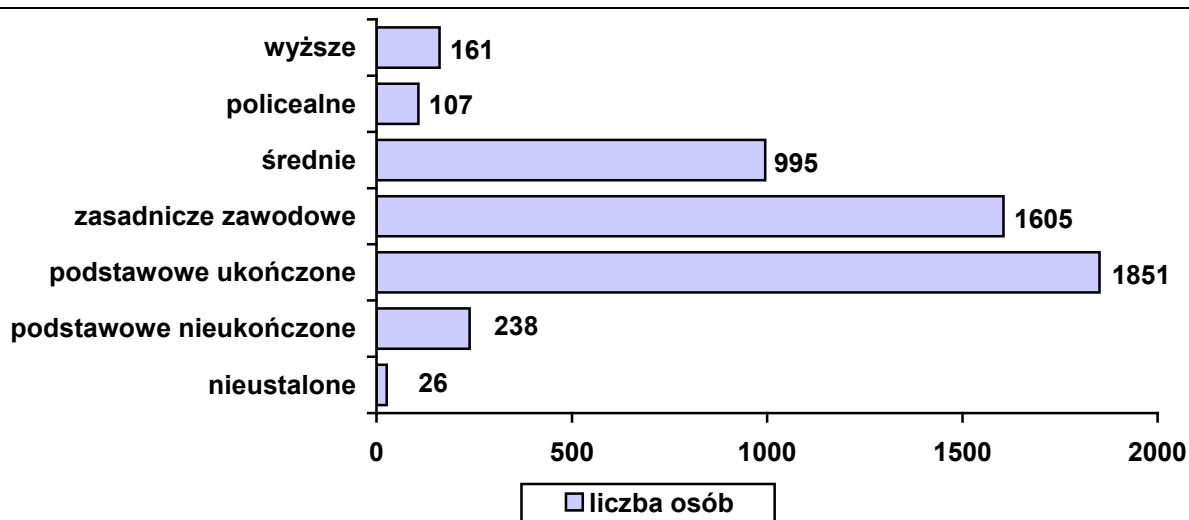
Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: przedszkole, trzy szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 412 uczniów oraz gimnazjum, w którym uczy się 198 uczniów.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w jednym Ośrodku Zdrowia oraz jednym gabinecie prywatnym.

2.2. DEMOGRAFIA

W 2002 roku teren gminy Sulików zamieszkiwało 6.011 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (4.983 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 1.851 i 1.605 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 161 mieszkańców.

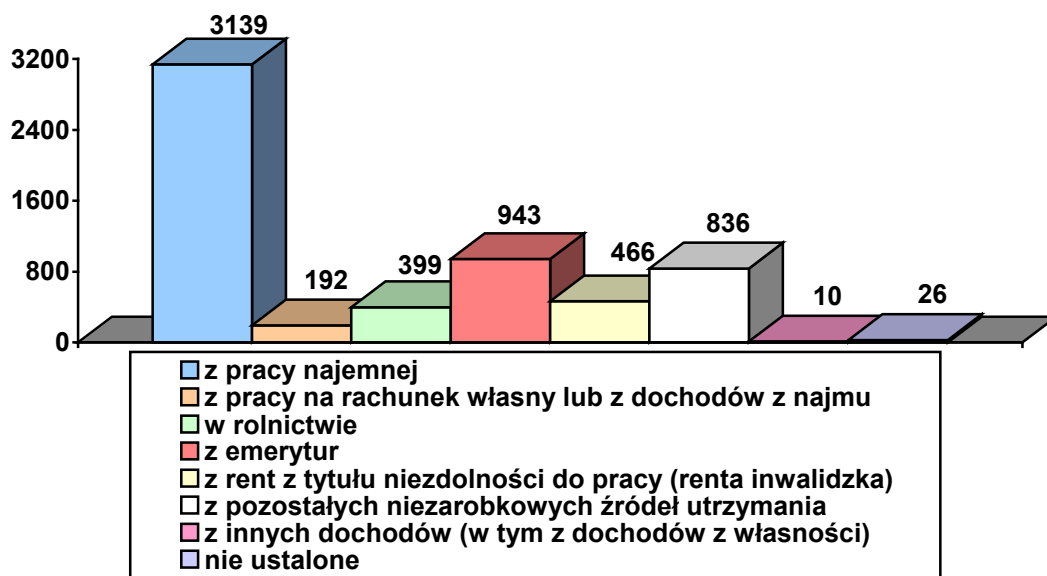
Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

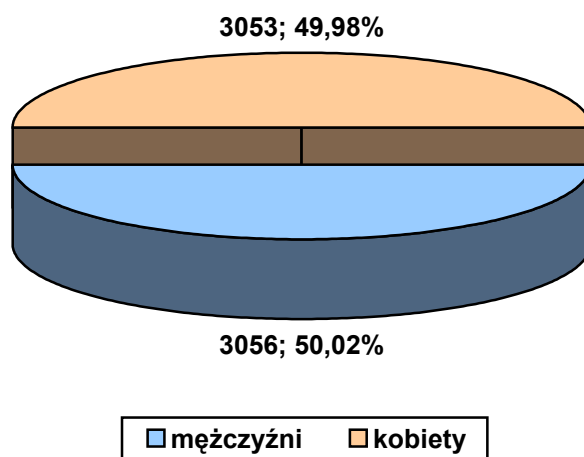
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

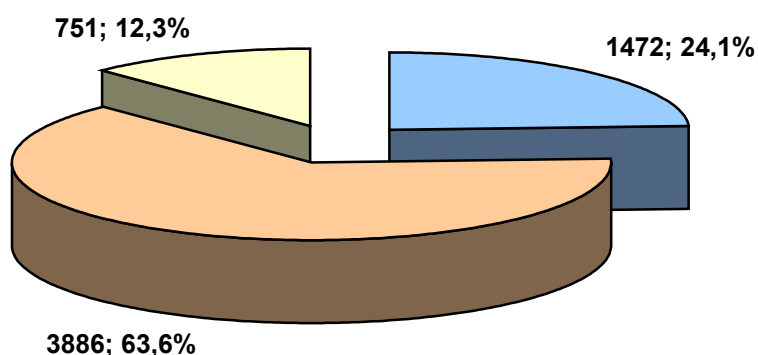
W 2002 roku spośród 6.011 mieszkańców gminy 3.730 osób utrzymywało się z pracy, w tym 3.331 osób z pracy poza rolnictwem (3.139 osób z pracy najemnej i 192 osoby z pracy na własny rachunek lub z dochodów z najmu), a 399 osób z pracy w rolnictwie (345 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 2.245 osób, w tym 943 osoby otrzymywały emerytury, 466 osób – renty inwalidzkie, a 836 osób utrzymywało się z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania. Z innych dochodów utrzymywało się 10 osób, w tym 7 osób z dochodów z własności. Źródła utrzymania nie ustalono dla 26 osób.

Ludność gminy Sulików w 2005 roku

Według danych Urzędu Gminy w Sulikowie z 31 grudnia 2005 roku teren gminy zamieszkiwało 6.109 osób, w tym 3.056 mężczyzn i 3.053 kobiety. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 64 osoby na 1 km².

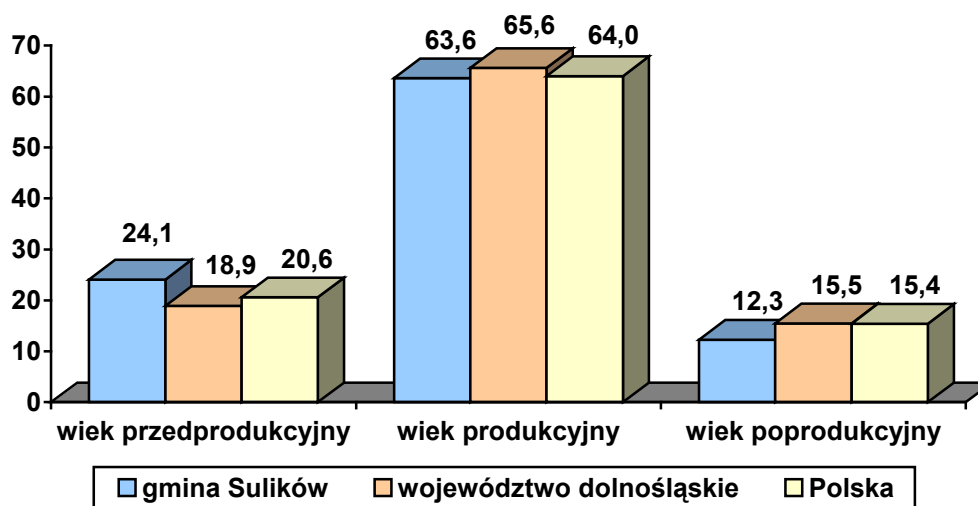
Struktura wiekowa mieszkańców gminy Sulików w 2005 roku

■ osoby w wieku przedprodukcyjnym   ■ osoby w wieku produkcyjnym
■ osoby w wieku poprodukcyjnym

W roku 2005 teren gminy Sulików zamieszkiwały 1.472 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 3.886 osób w wieku produkcyjnym oraz 751 osób w wieku poprodukcyjnym.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Sulików w 2005 r. w porównaniu z województwem i krajem (dane w %)

Badana własne Centrum AV.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców gminy Sulików w 2005 roku, należy stwierdzić, iż odbiegała ona zarówno od struktury demograficznej województwa dolnośląskiego, jak i całej Polski. W 2005 roku odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących w gminie był znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, a wskaźnik procentowy mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym niższy. Jednocześnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w gminie był niższy niż w województwie i kraju.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Sulików w 2005 roku była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Należy jednak zaznaczyć, iż obecnie w skali całego kraju odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, wzrasta natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasilać one grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych

jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania

z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

W 2004 roku mieliśmy w Polsce do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS). W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa

(w porównaniu do 4,3% w 1996 r.).

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

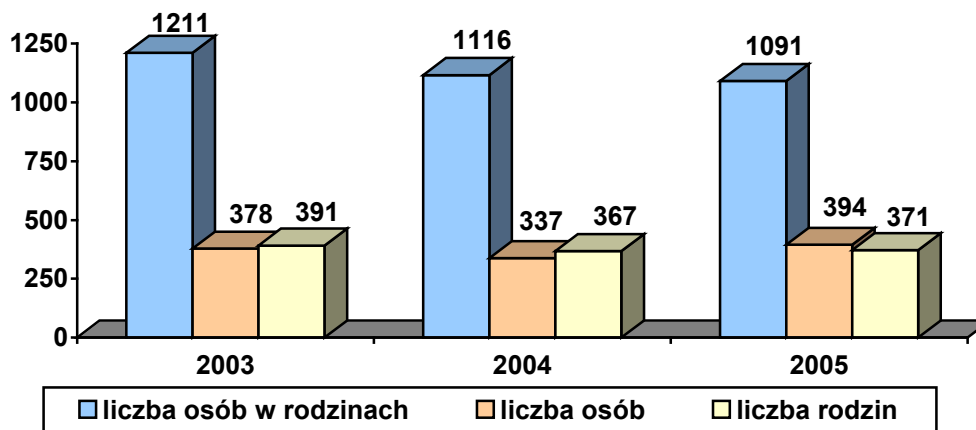
System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sulików odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2003-2005

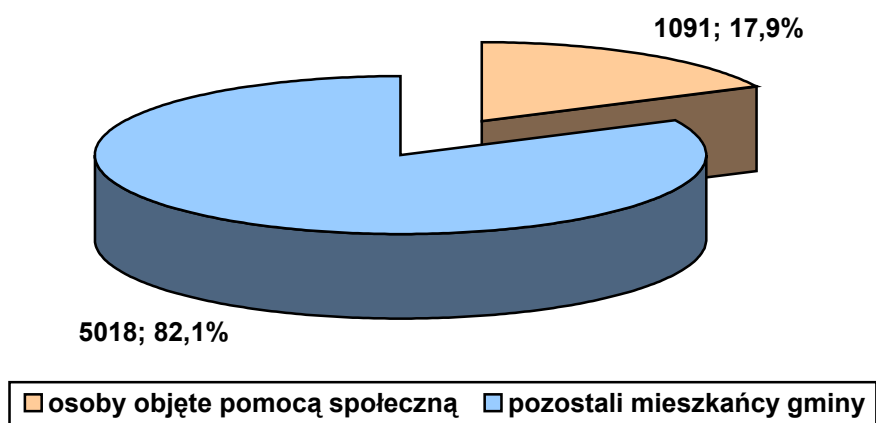
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania

z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

W latach 2003-2005 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Sulików ulegała zmianom. Na spadek liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2005 roku

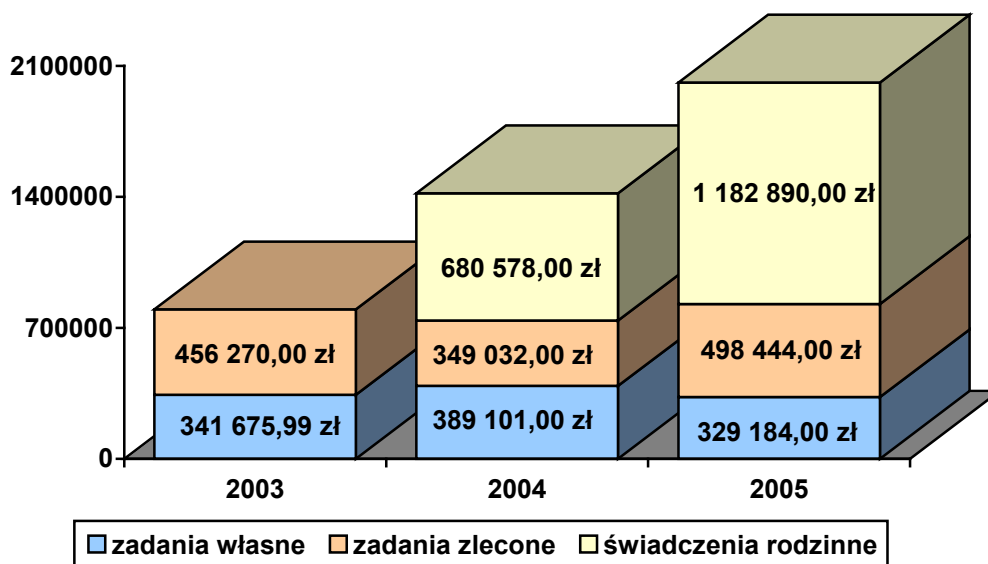

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Spośród 6.109 mieszkańców gminy, 1.091 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2003-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

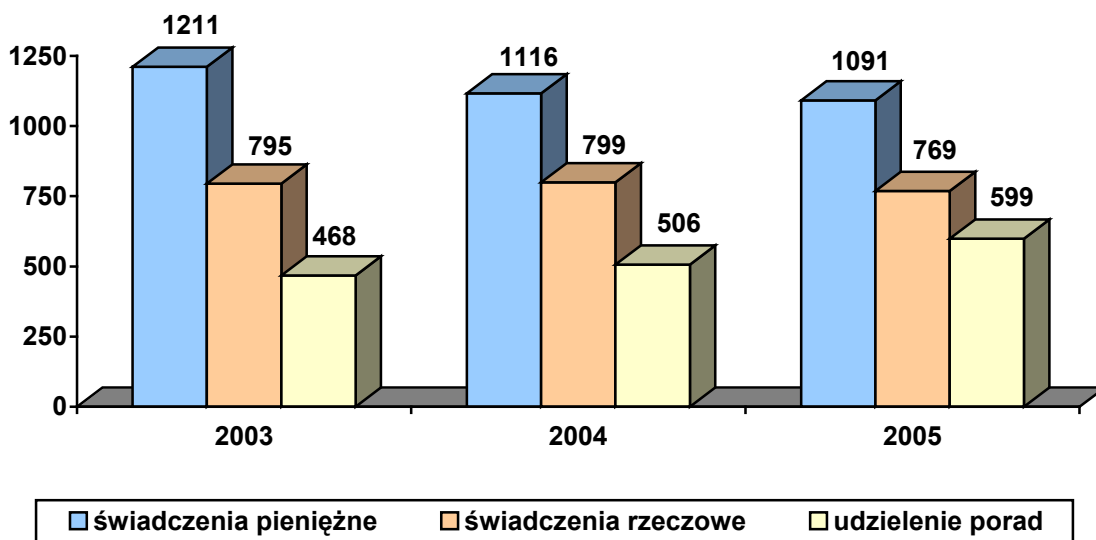
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004- 2005 wzrosły w porównaniu z rokiem 2003. Taki stan rzeczy był efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2003 – 787.945,99 zł, w roku 2004 – 1.418.711 zł (w tym 680.578 zł na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 2.010.518 zł (w tym 1.182.890 zł na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2003-2005 (liczba osób w rodzinach)

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

W latach 2003-2005 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek tego rodzaju wsparcia, co było bezpośrednio związane z omówionymi wcześniej zmianami prawnymi. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali również ze świadczeń rzeczowych oraz porad udzielanych przez pracowników ośrodka. Liczba osób, którym udzielono wsparcia rzeczowego spadała z roku na rok, a liczba osób objętych poradnictwem systematycznie rosła.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2003-2005

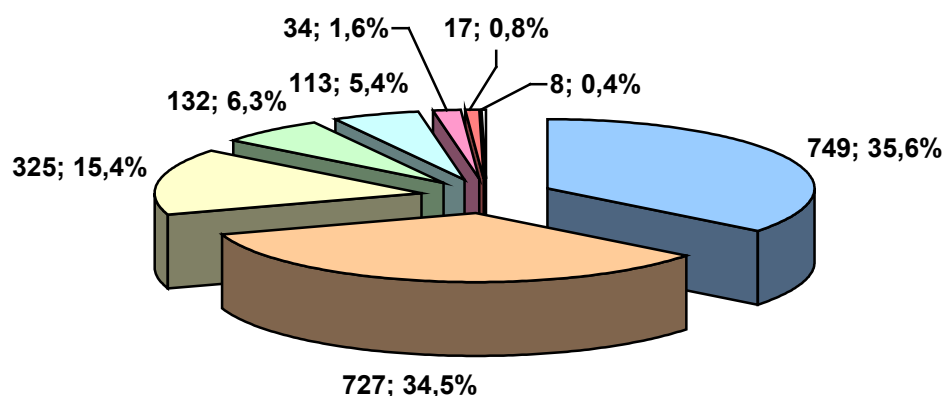
Typy świadczeń	2003		2004		2005	
	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin

Pieniężne	1211	391	1116	367	1091	394
Rzeczowe	795	257	799	263	769	278
Udzielenie porad	468	121	506	149	599	218

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

■	bezrobocie
■	ubóstwo
■	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
■	niepełnosprawność
■	alkoholizm
■	długotrwała lub ciężka choroba
■	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
■	inne (przemoc w rodzinie, sytuacja kryzysowa, bezdomność, zdarzenie losowe)

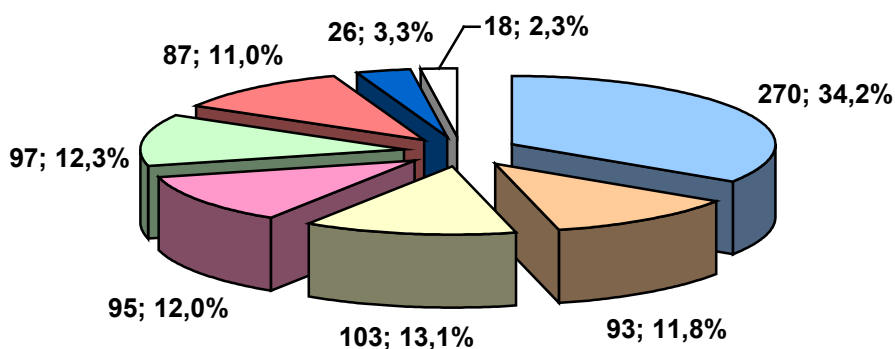
Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku GOPS w Sulikowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 749 osób w 212 rodzinach,
- ubóstwo – 727 osób w 239 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 325 osób w 79 rodzinach,
- niepełnosprawność – 132 osoby w 57 rodzinach,
- alkoholizm – 113 osób w 50 rodzinach,
- długotrwała lub ciężka choroba – 34 osoby w 20 rodzinach,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 17 osób w 5 rodzinach,
- przemoc w rodzinie – 3 osoby w 1 rodzinie,
- sytuacja kryzysowa – 3 osoby w 1 rodzinie,
- bezdomność – 1 osoba,
- zdarzenie losowe – 1 osoba.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

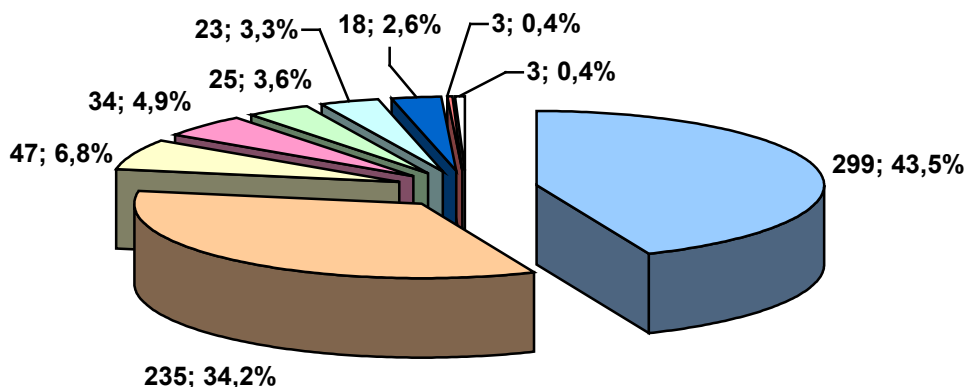
do 15 lat 16-21 22-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 lat i więcej

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system

pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r. (liczba osób w rodzinach)

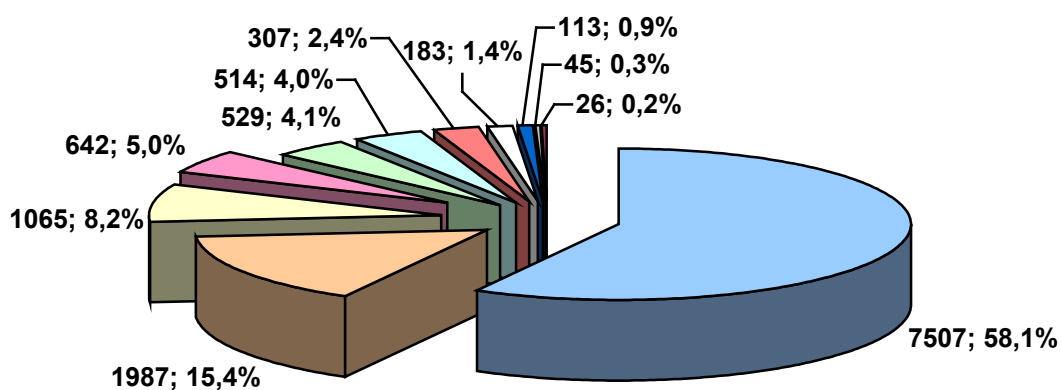
■ bezrobotny, bez prawa do zasiłku	■ uczy się
■ pracuje	■ na rencie
■ pracuje dorywczo	■ na emeryturze
■ nie pracuje	■ na zasiłku dla bezrobotnych
■ studiuje	

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (299 osób w rodzinach). Liczną grupę tworzyły również osoby uczące się (235 osób w rodzinach). Następnymi co do wielkości grupami były osoby pracujące (47 osób w rodzinach), otrzymujące renty (34 osoby w rodzinach), pracujące dorywczo (25 osób w rodzinach) oraz korzystające ze świadczeń emerytalnych (23 osoby w rodzinach). Na kolejnym miejscu znajdowały

się osoby niepracujące (18 osób w rodzinach). Najmniej liczebne grypy stanowiły osoby będące na zasiłku dla bezrobotnych oraz studiujące (po 3 osoby w rodzinach).

Świadczenia rodzinne przyznane przez GOPS w 2005 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- świadczenie pielęgnacyjne
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka

oraz zapomoga wypłacana przez gminy z tytułu urodzenia się dziecka. W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie przyznał ogółem:

- 7.507 zasiłków rodzinnych dla 508 rodzin,
- 1.987 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 29 rodzin,
- 1.065 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 123 rodzin,
- 642 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 91 rodzin,
- 529 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 282 rodzin,
- 514 zasiłków pielęgnacyjnych dla 65 rodzin,
- 307 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 26 rodzin,
- 183 dodatki do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 183 rodzin,
- 113 świadczeń pielęgnacyjnych dla 12 rodzin,
- 45 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 45 rodzin,
- 26 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania dla 2 rodzin.

W 2005 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie przyznał również 415 zaliczek alimentacyjnych dla 58 rodzin oraz opłacił odpowiednio 81 i 374 składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne dla odpowiednio 8 i 41 rodzin.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono 3 ankiety – dwie ze szkół podstawowych i 1 z zespołu szkół. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

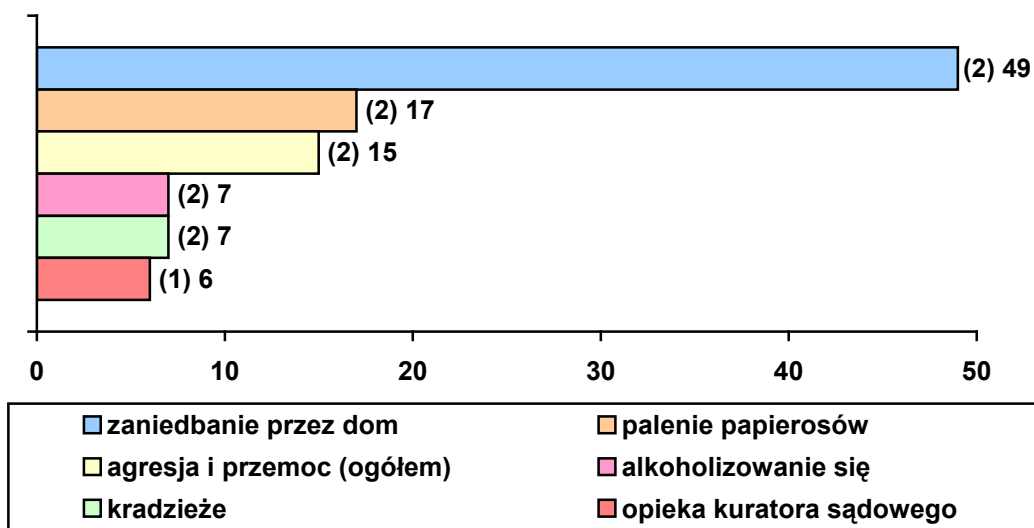
Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		występuje (liczba wskazań i ujawnionych przypadków)	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	2 (7)	

2	Narkotyzowanie się	1 (1)	
3	Palenie papierosów	2 (17)	
4	Ucieczki z domu		
5	Kradzieże	2 (7)	
6	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2 (15)	
7	Autoagresja		
8	Przestępczość ujawniona		
9	Niszczenie mienia szkolnego		
10	Udział w grupach negatywnych	1 (2)	
11	Opieka kuratora sądowego	1 (6)	
12	Przemoc w rodzinie		
13	Zaniedbanie przez dom	2 (49)	
14	Wykorzystywanie seksualne		

Badania własne Centrum AV.

**Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej
(liczba wskazań i przypadków)**

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność

poszczególnych cech, podawano jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczono zaniedbanie przez dom, sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników, kradzieże oraz konieczność sprawowania nadzoru przez kuratora sądowego (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto częstotliwość ich występowania).

Wszystkie ankietowane szkoły prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest jednak większe) i posiadają dostęp do Internetu, dwie umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, a w żadnej placówce nie funkcjonują klasy integracyjne. Ogół szkół zatrudnia pedagoga i pielęgniarkę. Placówki oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia świetlicowe, językowe i sportowe oraz gry i zabawy ogólnorozwojowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (3 szkoły), korekcyjno-kompensacyjne (3), rewalidacyjno-wychowawcze (1), terapię pedagogiczną (1), nauczanie indywidualne (1) i gimnastykę korekcyjną (1).

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, wskazywano przede wszystkim na zjawisko ubożenia rodzin powodowane w głównej mierze bezrobociem i niskimi dochodami, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do zaniedbania przez dom i uzależnień rodziców), brak perspektyw, niemożność wszechstronnego rozwoju i zapewnienia sobie godnych warunków do życia oraz utrudnioną współpracę szkoły z niektórymi rodzicami.

Według jednego pedagoga na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono przystanki autobusowe (z uwagi na brak pobocza i zatoki) oraz boiska przyszkolne (ze względu na dokonywane tam akty dewastacji w godzinach popołudniowych).

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły wskazywano na potrzebę prowadzenia pedagogizacji rodziców, mającej na celu podniesienie ich umiejętności wychowawczych, zintensyfikowania programów profilaktycznych w obszarze uzależnień oraz w zakresie agresji i przemocy, organizowania zajęć dla dzieci i młodzieży umożliwiających im nabycie zdolności radzenia sobie z emocjami oraz uczących ich tolerancji i szacunku dla innych, konieczność udzielenia w szerszym

zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i w formie dożywiania, zwiększenia liczby zajęć pozalekcyjnych oraz mobilizowania uczniów do wszechstronnego rozwoju.

Podjętą kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zintensyfikować wywiady środowiskowe oraz badania ankietowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów, zdiagnozowania aktualnych problemów i potrzeb, określenia możliwych form współpracy pomiędzy szkołą a rodzicami oraz sprawdzenia skuteczności już podejmowanych działań. Ponadto uznano za zasadne częstsze przeprowadzanie badań psychologicznych, pedagogicznych i logopedycznych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zgorzelcu oraz lekarskich (np. diagnozowanie wad postawy).

Według pedagogów przedstawione powyżej działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły oraz w środowisku szkolnym i rodzinnym należałoby podjąć w lokalnym programie opieki nad dziećmi i młodzieżą.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

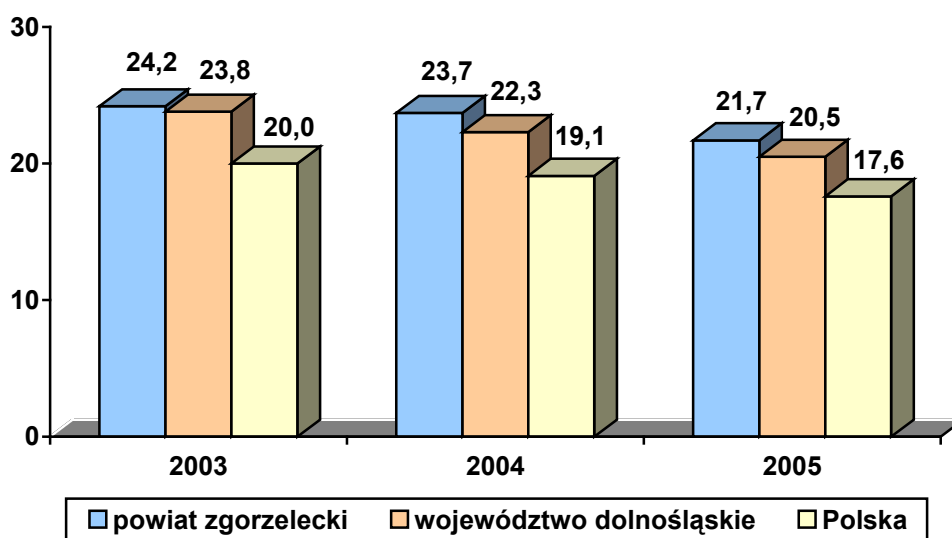
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego,

która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

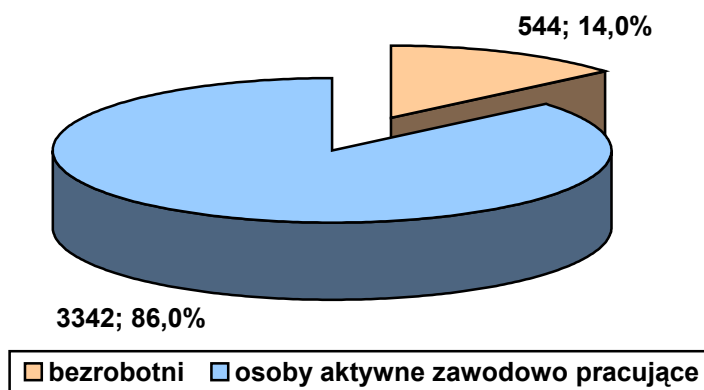
Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat zgorzelecki charakteryzował się wyższą,

w stosunku do województwa dolnośląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu na dzień 31 grudnia 2005 roku w gminie Sulików pozostawało zarejestrowanych 544 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 56,4% ogółu bezrobotnych

w gminie (307 osób). Prawo do zasiłku posiadało 46 osób, w tym 22 kobiety. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie Sulików z końcem 2005 r.

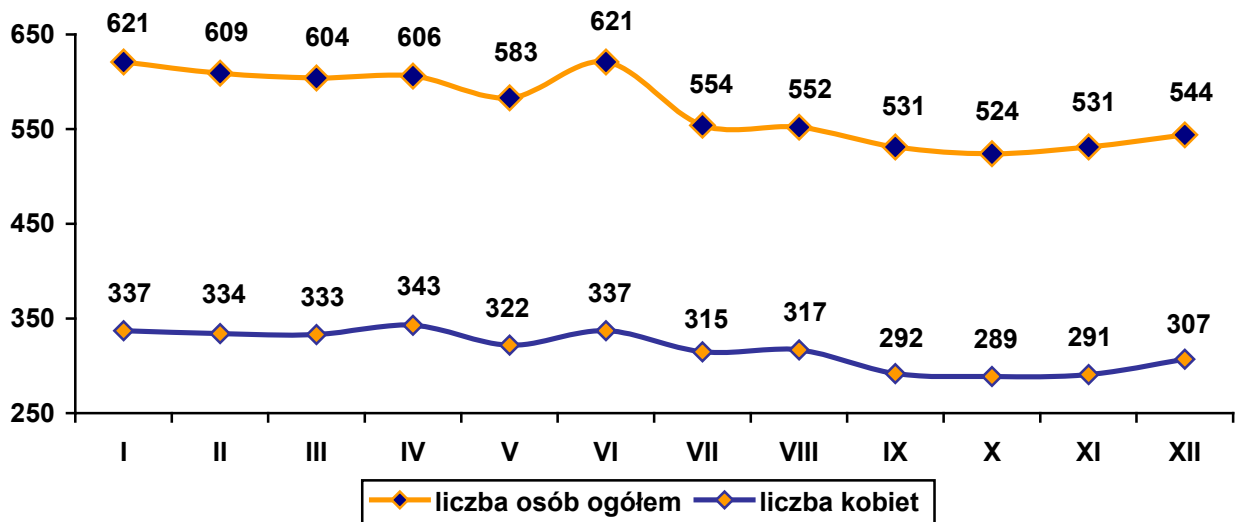

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Spośród 3.886 osób z terenu gminy Sulików, będących w wieku produkcyjnym,

z końcem 2005 roku 544 osoby pozostawały bez zatrudnienia.

Bezrobotni w poszczególnych miesiącach 2005 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż największą liczbę bezrobotnych w gminie w 2005 roku odnotowano w styczniu i czerwcu (po 621 osób), a najmniejszą w październiku. Generalnie na przestrzeni całego roku miał miejsce systematyczny spadek liczby osób pozostających bez pracy. Odstępstwa od tej tendencji zaobserwowano w czerwcu i z końcem roku, tj. w listopadzie i grudniu.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerywania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 371 rodzin objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie w 2005 roku, 50 rodzin liczących 113 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyły problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek

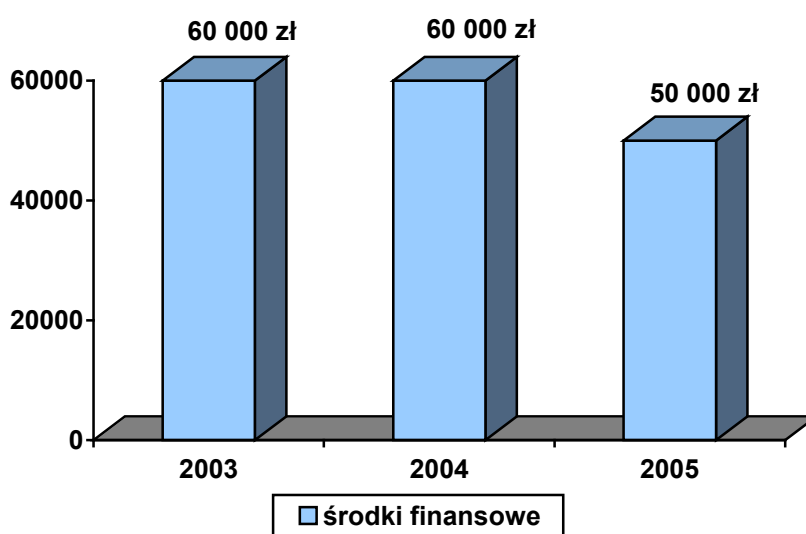

nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 20 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 11 osób skierowano na leczenie. W analizowanym roku GKRPA dokonała również (wraz z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji w Zgorzelcu) 11 kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2003-2005

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie.

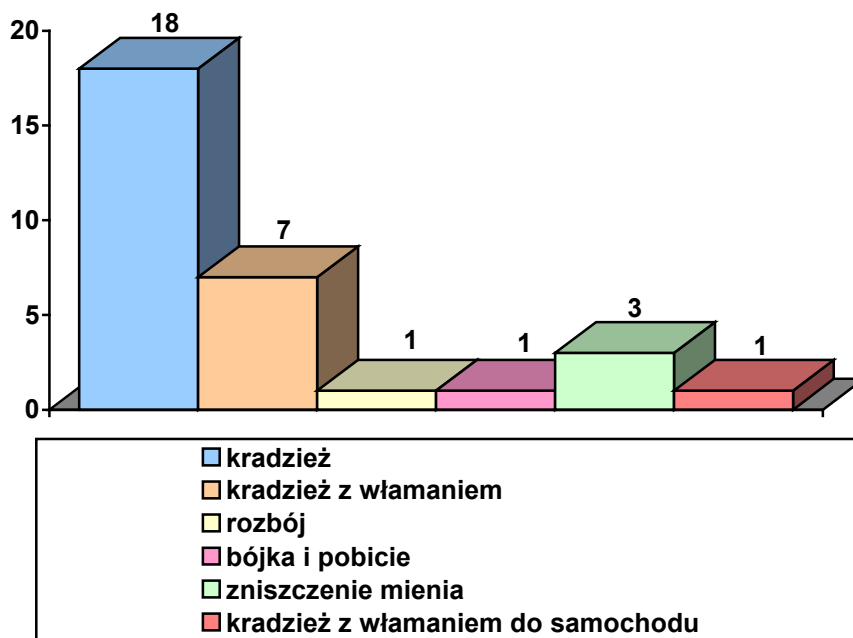
Wielkość środków przeznaczanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Sulików w 2005 roku spadła w porównaniu z latami poprzednimi. W roku 2003 i 2004 wyniosła 60.000 zł, a w roku 2005 spadła do poziomu 50.000 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Sulików.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie gminy Sulików odnotowano 31 przestępstw kryminalnych, tj. o 28 mniej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wśród sprawców przestępstw 10,5% stanowiły osoby nieletnie (w 2005 r. prowadzono 2 postępowania przeciwko 2 nieletnim sprawcom czynów zabronionych, którzy popełnili 2 czyny stwierdzone).

Przestępstwa kryminalne popełnione na terenie gminy Sulików w 2005 roku

Dane Rewiru Dzielnicowych w Sulikowie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami kryminalnymi na terenie gminy Sulików w roku 2005 były kradzieże – ogółem 18 przypadków. Na kolejnych miejscach znalazły się kradzieże z włamaniem i zniszczenia mienia – odpowiednio 7 i 3 czyny. Wśród pojedynczych przestępstw zarejestrowano rozbój, bójkę i pobicie oraz kradzież z włamaniem do samochodu.

W analizowanym roku, w związku z odnotowanymi wykroczeniami, wymierzono również 79 mandatów karnych, udzielono 232 pouczenia oraz skierowano 12 wniosków o ukaranie do Sądu Grodzkiego. Wszystkie mandaty karne i wnioski wystosowane do Sądu dotyczyły wykroczeń szczególnie uciążliwych społecznie.

Analizując stan bezpieczeństwa w ruchu drogowym, należy stwierdzić, iż w 2005 roku na terenie gminy odnotowano 44 zdarzenia drogowe, w tym 5 wypadków drogowych, w których 4 osoby poniosły śmierć, a 5 zostało rannych, oraz 39 kolizji drogowych. Ponadto ujawniono 26 nietrzeźwych kierujących oraz przeprowadzono 8 akcji policyjnych. Głównymi przyczynami zaistniałych zdarzeń drogowych było nieudzielanie pierwszeństwa przejazdu (10 przypadków), nadmierna prędkość oraz jazda po niewłaściwej stronie drogi (po 7 przypadków).

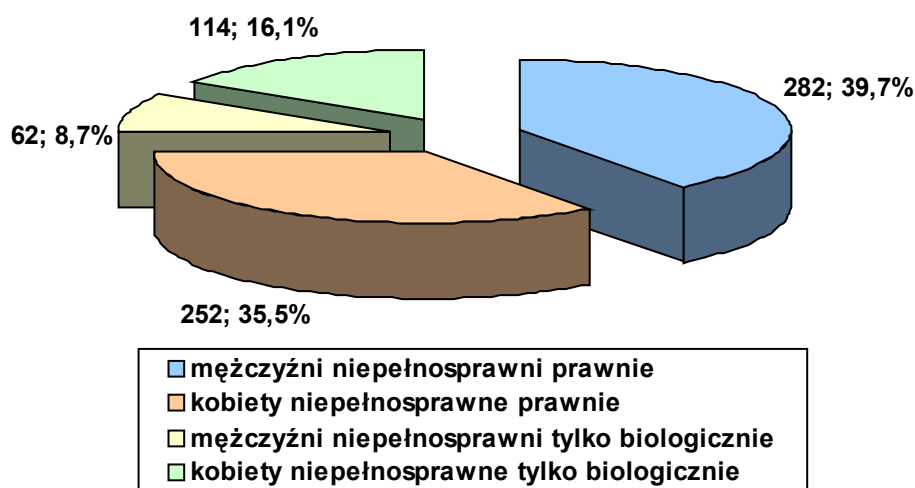
W analizowanym roku policjanci Rewiru Dzielnicowych w Sulikowie, w trakcie wykonywania codziennych zadań, przeprowadzili 171 interwencji policyjnych, podczas których zatrzymali 17 osób, sporządzili 14 Niebieskich Kart i 3 wnioski o leczenie odwykowe oraz zatrzymali 6 poszukiwanych oraz 4 osoby na gorącym uczynku. Ponadto przeprowadzili 90 spotkań, w tym 29 spotkań z ofiarami przestępstw, 11 spotkań w szkołach, 8 spotkań z radnymi (udział w sesjach Rady Gminy), oraz 42 spotkania z sołtysami i radami sołeckimi.

W 2005 roku miejscowi funkcjonariusze realizowali również zadania wynikające z prowadzonych w Komendzie Powiatowej Policji w Zgorzelcu programów prewencji kryminalnych, tj. „Zero tolerancji dla sprawców wykroczeń społecznie uciążliwych”, „Stop – rower oznakowany”, „Bezpieczne Ferie”, „Bezpieczne Wakacje”, „Bądź bezpieczny na drodze” oraz „Program pomocy ofiarom przestępstw”.

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej w gminie Sulików w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Sulików zamieszkiwało 710 osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej, w tym 344 mężczyzn i 366 kobiet. Zdecydowana większość z nich – 534 osoby – posiadała orzeczenie o niepełnosprawności.

W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2005 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie Sulików skorzystały 132 osoby w 57 rodzinach i była to czwarta co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie

połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

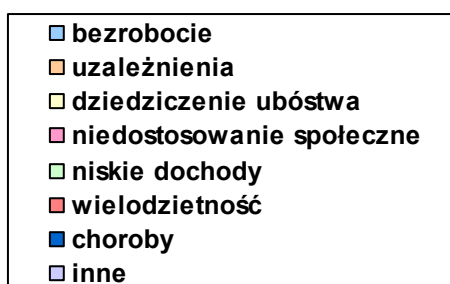
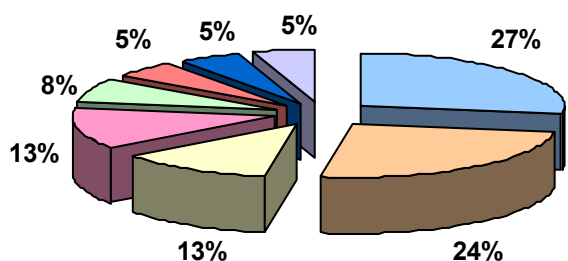
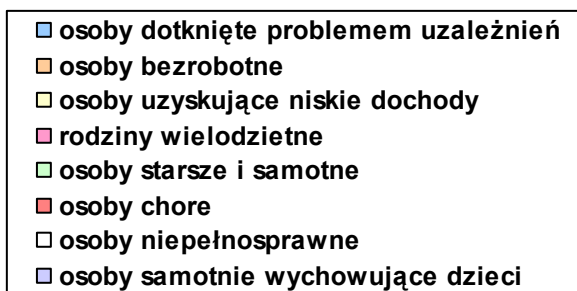
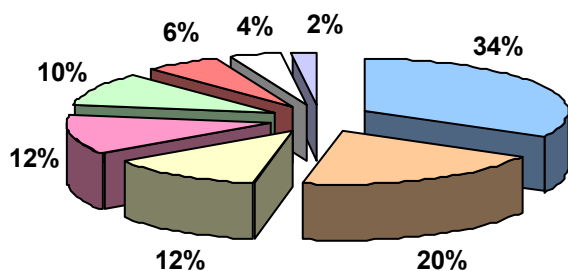
Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem

badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Środowiska zagrożone ubóstwem

Przyczyny popadania w ubóstwo

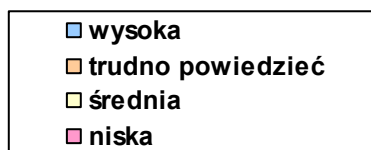
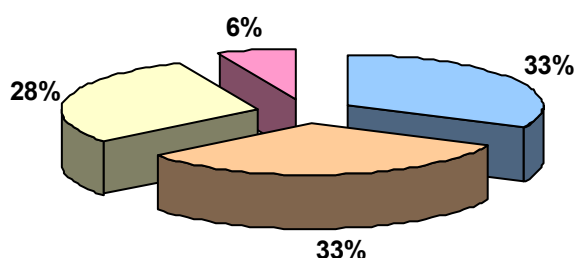
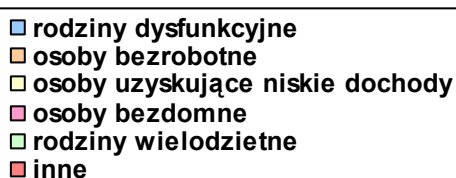
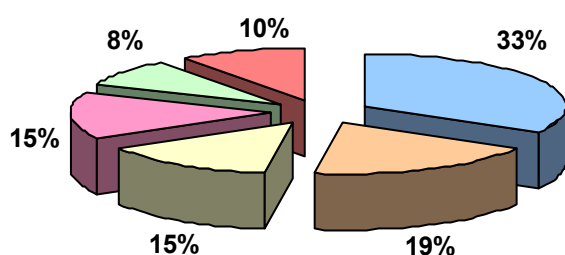

Badania własne Centrum AV.

Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (34%), a następnie bezrobotnych (20%), uzyskujących niskie dochody i rodziny wielodzietne (po 12%) oraz osoby starsze i samotne (10%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie (27%) i uzależnienia (24%) oraz dziedziczenie ubóstwa i niedostosowanie społeczne (po 13%).

Środowiska zagrożone uzależnieniami

Skala problemu uzależnień

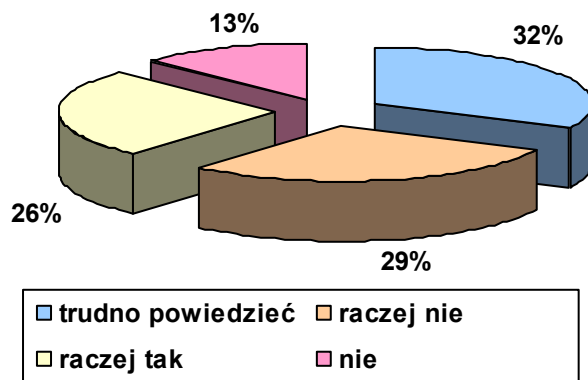

Badania własne Centrum AV.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były rodziny dysfunkcyjne (33%) i osoby bezrobotne (19%). Określając skalę występowania tego problemu najwięcej badanych (33%) oceniło ją jako wysoką i tyleż samo nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej kwestii. Jednocześnie 28% osób uznało skalę uzależnień w gminie za średnią, a 6% osób za niską.

Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

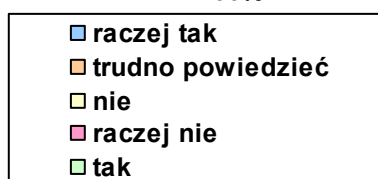
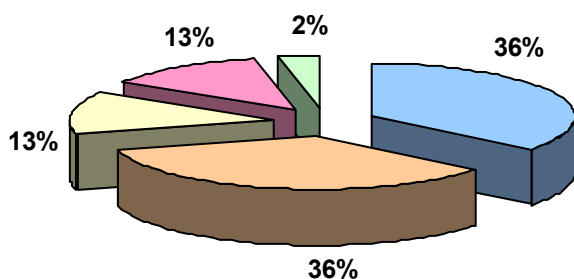
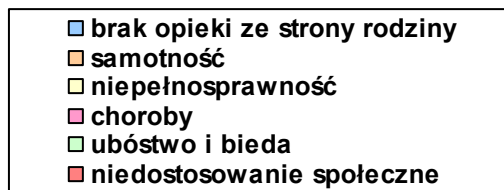
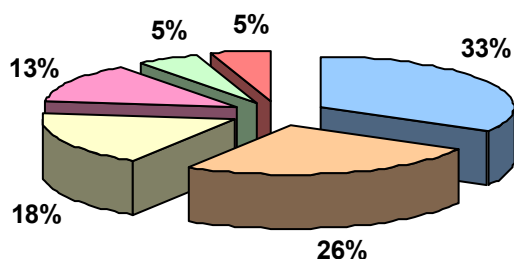

Badania własne Centrum AV.

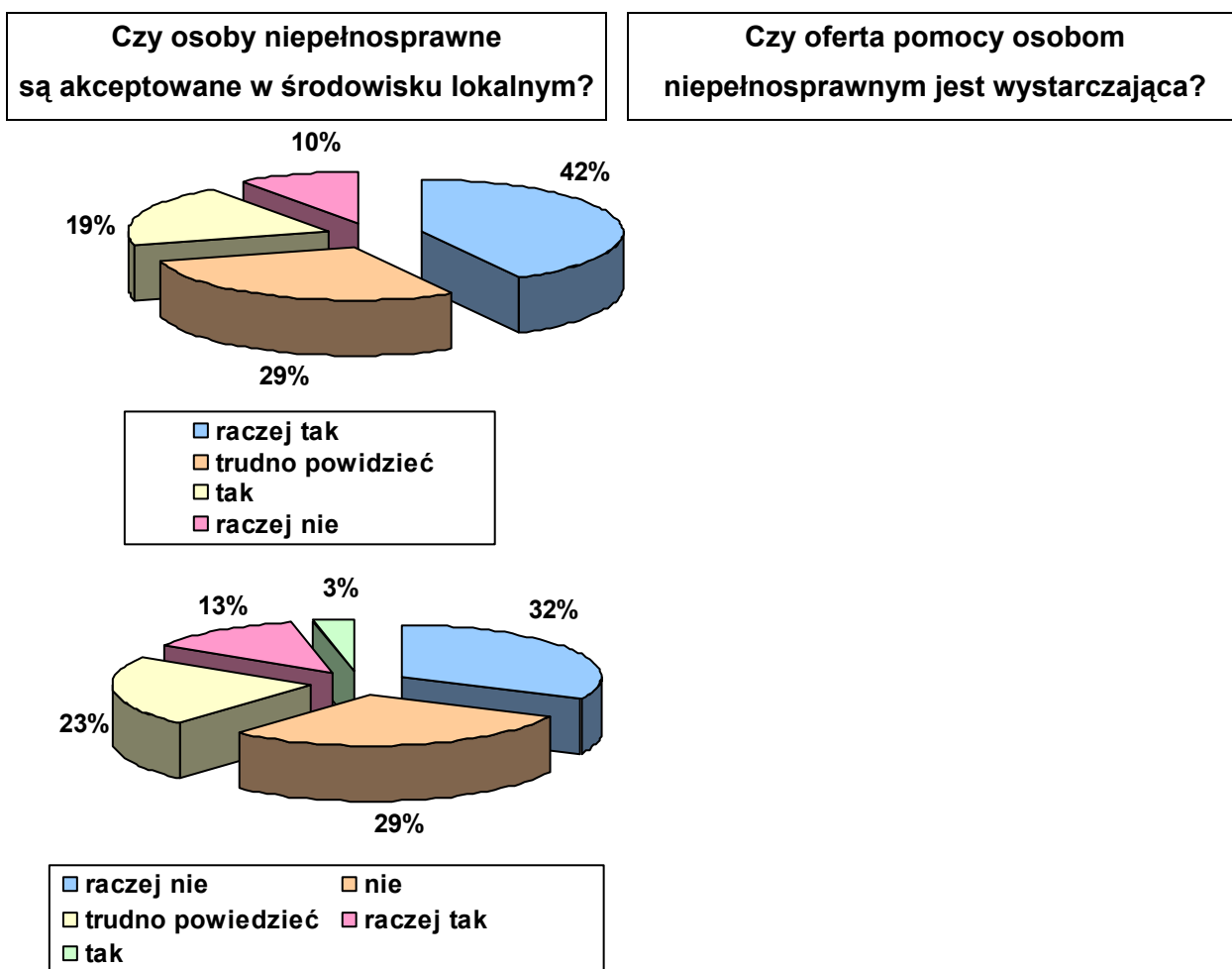
Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, najwięcej ankietowanych (łącznie 42%) wyraziło negatywne opinie. Odmiennego zdania było 26% ankietowanych, a 32% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska.

Problemy społeczne dotyczące osób starszych

Czy oferta pomocy osobom starszym jest wystarczająca?

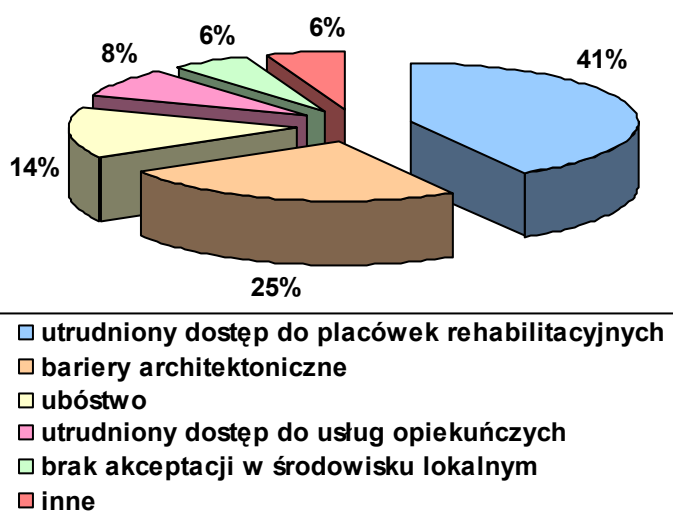
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotyczące tę grupę osób podawali brak opieki ze strony rodziny (33%) oraz samotność (26%) i niepełnosprawność (18%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych przeważały zdania pozytywne – łącznie 38% badanych stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Jednocześnie 36% respondentów nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej kwestii, a 26% osób wyraziło negatywną opinię.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych większość badanych (ogółem 61%) wypowiedziała się pozytywnie. Jednocześnie 10% ankietowanych wyraziło odmienną opinię, a 29% osób nie miało w tej kwestii zdania. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy ww. osobom, to łącznie 61% ankietowanych oceniło ją negatywnie.

Odmienne stanowisko zaprezentowało jedynie 16% respondentów, a 23% ankietowanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

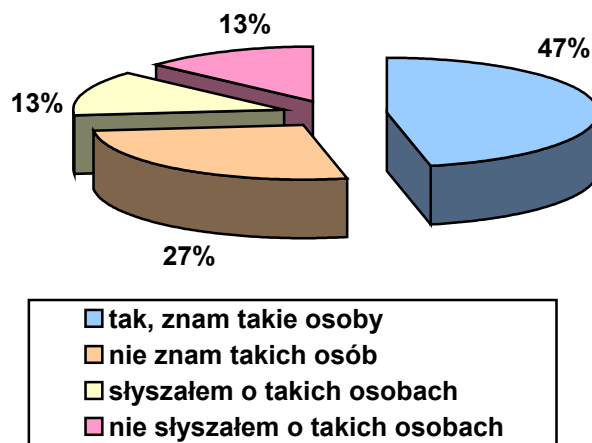
Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (41%), a następnie bariery architektoniczne (25%) i ubóstwo (14%).

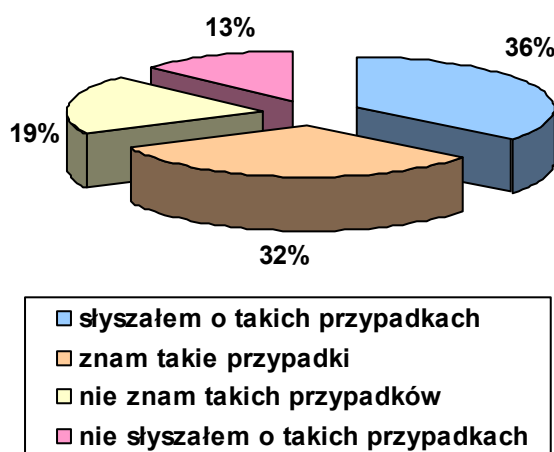
Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce większości jej mieszkańcom. Ogółem 60% ankietowanych stwierdziło, iż wie o fakcie zamieszkiwania takich osób w gminie, a odmienną opinię wyraziło łącznie 40% respondentów.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

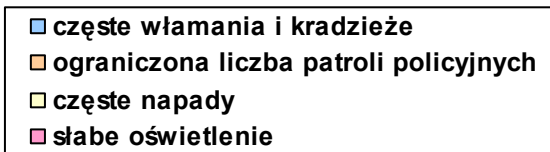
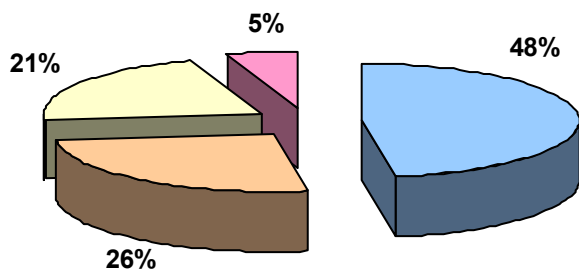
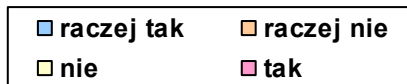
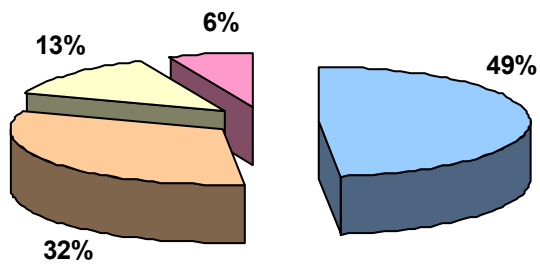
Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię zjawiska przemocy domowej łącznie aż 68% badanych stwierdziło, iż zna bądź słyszało o występowaniu tej patologii, co jest zjawiskiem niezwykle niepokojącym. Odmiennego zdania było ogółem 32% respondentów.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie

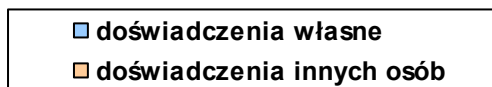
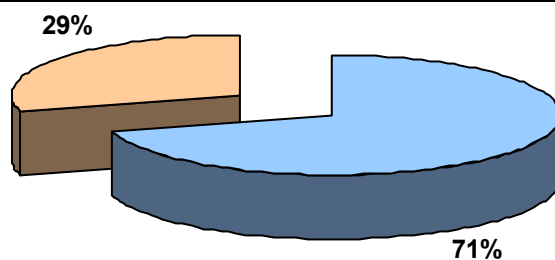
Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

w miejscu zamieszkania?

Badania własne Centrum AV.

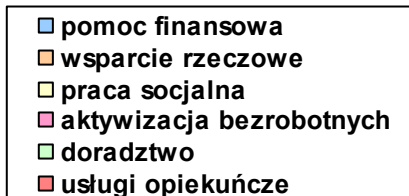
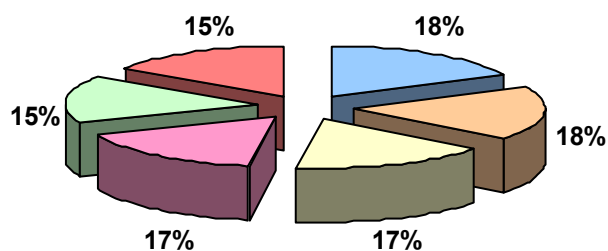
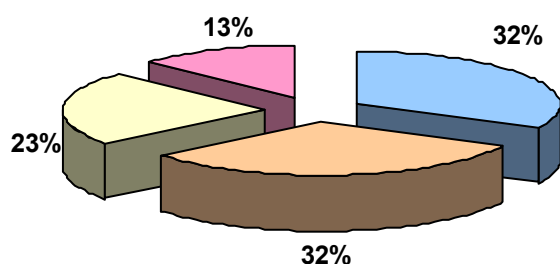
Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

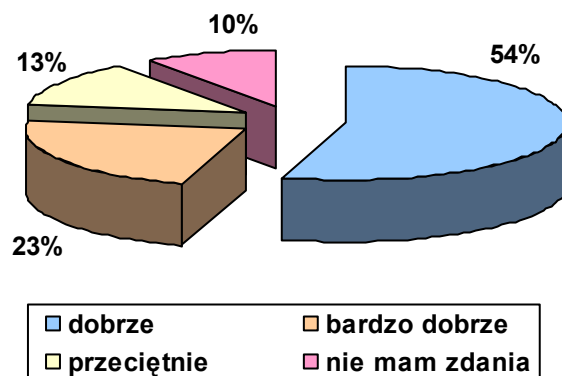
Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w gminie, to większość ankietowanych (55%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie bądź raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jednocześnie aż 45% respondentów wyraziło odmienną opinię. Osoby te za główne przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie uznały częste włamania i kradzieże (48%), ograniczoną liczbę patroli policyjnych (26%) oraz częste napady (21%). Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były przede wszystkim doświadczenia własne (71%).

Czy pomoc GOPS-u jest wystarczająca?

Jaką formę wsparcia powinien oferować GOPS?

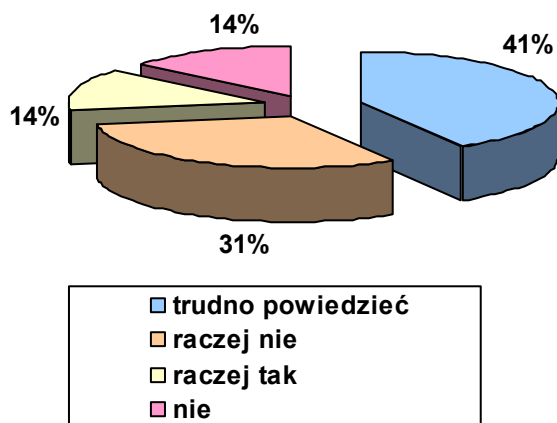
Ocena pracy pracowników socjalnych

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez GOPS, najczęściej badanych (łącznie 45%) stwierdziło, iż jest ona raczej wystarczająca bądź wystarczająca. Odmienną opinię wyraziło 23% osób, a 32% ankietowanych nie było w stanie określić swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować GOPS, badani wskazywali pomoc finansową i rzeczową (po 18%), pracę socjalną i aktywizację bezrobotnych (po 17%) oraz doradztwo i usługi opiekuńcze (po 15%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, zdecydowana większość badanych (łącznie 77%) oceniła ją dobrze lub bardzo dobrze, 13% osób – przeciętnie, a 10% respondentów nie miało w tej kwestii zdania.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, najczęściej badanych (łącznie 45%) wyraziło negatywną opinię w tej kwestii. Jednocześnie 14% ankietowanych było odmiennego zdania, a aż 41% respondentów nie umiało sprecyzować swojego stanowiska.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **sily** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwałe,
- niepodnoszenie kwalifikacji przez osoby bezrobotne długotrwałe,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- nie rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych,
- powiązanie programów dla bezrobotnych długotrwałe z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost mobilności zawodowej i geograficznej.

Zagrożenia

- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,

- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- upowszechnianie idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- nieodpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobre przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,

- funkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- włączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- niewłaściwie przygotowana baza lokalowa,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby i miejsc grupowania się bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych niosących pomoc bezdomnym,

- niedysponowanie indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- nieumiejętne komunikowanie się z mediami w sprawach bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej oraz standaryzowanych usług dla osób bezdomnych,
- brak odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- akceptowanie osób bezdomnych przez społeczeństwo,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobra dostępność domów pomocy społecznej.

Słabe strony

- niedostateczny dostęp dla osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców,
- brak w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze oraz realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,

- niekorzystanie ze wsparcia wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- nie istnieje problem ujawniających się enklaw starości,
- nie wzrasta wśród osób starszych patologia społeczna,
- system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej osób starszych szansą na poprawę warunków ich życia.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- niedostosowana do osób starszych infrastruktura,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie aktywnie działającej organizacji pozarządowej, z którą współpracują instytucje rządowe,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy.

Słabe strony

- brak działań w zakresie upowszechniania w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,

- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukowanie o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca pomiędzy sektorem publicznym i pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej i pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Sulikowie. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Urząd Gminy w Sulikowie. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

Kadrę jednostki stanowią 2 osoby na stanowiskach kierowniczych, 3 pracowników socjalnych i 8 innych pracowników, w tym 2 referentów ds. świadczeń rodzinnych i 5 pracowników do świadczenia usług opiekuńczych. Jeden kierownik ma wykształcenie średnie kierunkowe i posiada specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a drugi ma wykształcenie wyższe kierunkowe i jest w trakcie robienia ww. specjalizacji. Pracownicy socjalni mają wykształcenie średnie

kierunkowe. Jeden z nich posiada I stopień specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego.

Kadra zatrudniona w GOPS-ie uczestniczy w różnych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia

i warsztaty: „Strategie w polityce społecznej”, „Zasiłki rodzinne”, „Pisanie projektów – pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej”, „Realizacja ustawy o świadczeniach rodzinnych”, „Liderzy lokalni i regionalni w procesie planowania strategicznego”, „Realizacja zadań ustawy o pomocy społecznej”, „Prawo pracy”, „Pomoc – dodatki mieszkaniowe”, „Postępowanie w sprawie świadczeń rodzinnych”, „Praktyczne stosowanie przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych”, „Stosowanie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego”, „Rachunkowość budżetowa w Ośrodkach Pomocy Społecznej”, „Praktyczne stosowanie przepisów z zakresu pomocy społecznej z uwzględnieniem wprowadzonych zmian” i „Organizacja pracy w Ośrodku Pomocy Społecznej”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy.

W gminie Sulików są 2 parafie kościoła rzymskokatolickiego oraz funkcjonuje Stowarzyszenie dla Gminy Sulików. Celami działania tej organizacji są: zrzeszanie ludzi dobrej woli, którzy pragną aktywnie działać na rzecz rozwoju gminy; popieranie inicjatyw społecznych w zakresie gospodarki, sportu, kultury i turystyki; zgłaszanie kandydatów do organów władzy samorządowej celem promowania własnych zamierzeń i realizacji strategii i programów działania; dążenie do stwarzania warunków dla rozwoju gminy; promocja i propagowanie walorów gminy; budowanie świadomości obywatelskiej; inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych; wspieranie rozwoju kulturalnego i oświatowego, szerzenie świadomości ekologicznej oraz wspieranie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa.

Wyżej wymienione cele realizowane są poprzez: współpracę z organami władzy państwowej i samorządowej, instytucjami branżowymi, fundacjami,

uczelniami, stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi; wydawanie opinii, deklaracji i oświadczeń w sprawach dotyczących gminy, nawiązywanie współpracy z ludźmi gotowymi wspierać inicjatywy stowarzyszenia niezależnie od ich preferencji politycznych, przestrzegających jednak normy etyczne i respektujących obowiązujące prawo; angażowanie się członków w życie publiczne, gospodarcze i kulturalne; kreowanie postaw patriotycznych oraz zasad moralnych i etycznych; integrowanie różnych środowisk społecznych wokół zagadnień rozwoju gminy oraz udział w imprezach lokalnych, regionalnych, krajowych i międzykrajowych takich, jak: targi, konferencje, szkolenia, publikacje, wydawnictwa, broszury, ulotki, plakaty itp.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

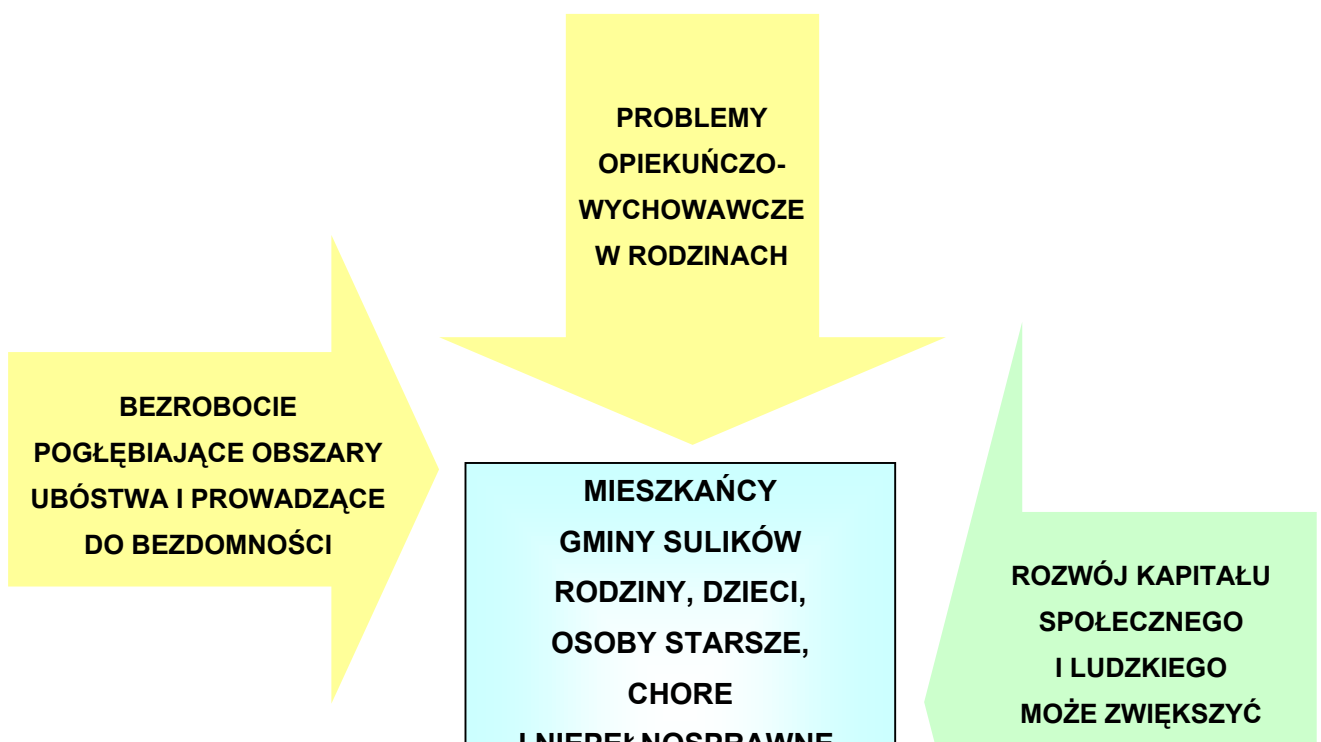
Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

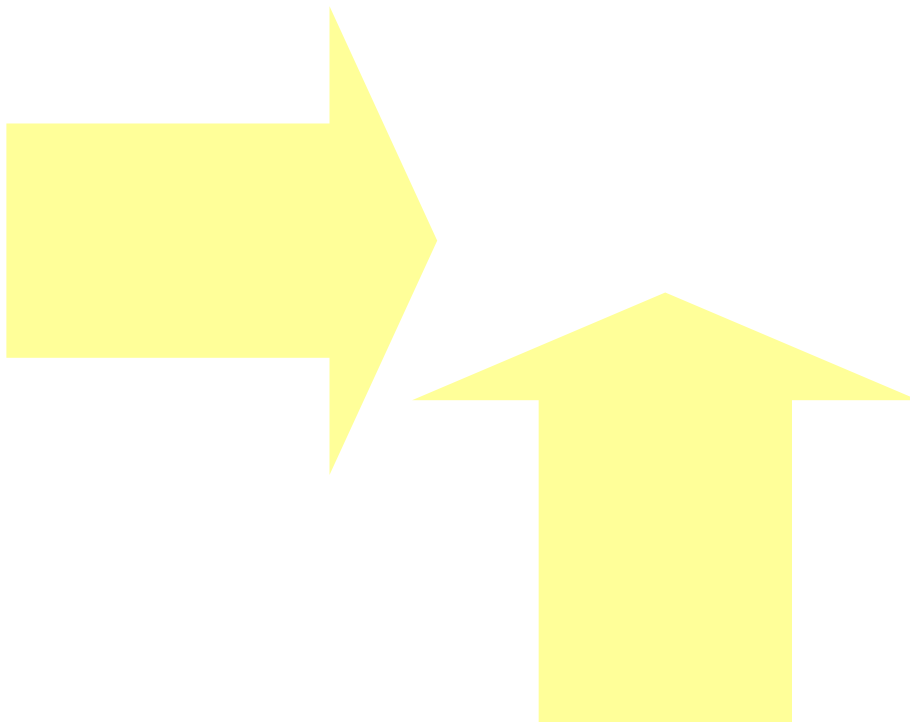
Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania problemów w następujących obszarach:

⇒ **wsparcie rodziny** – rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka;

- ⇒ **przeciwdziałanie bezrobociu** – istnienie wysokiego poziomu bezrobocia uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia społecznego;
- ⇒ **wsparcie osób starszych, terminalnie chorych i niepełnosprawnych** – zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych;
- ⇒ **przeciwdziałanie uzależnieniom** – uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych;
- ⇒ **rozwijanie struktur pozarządowych** – ograniczona liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

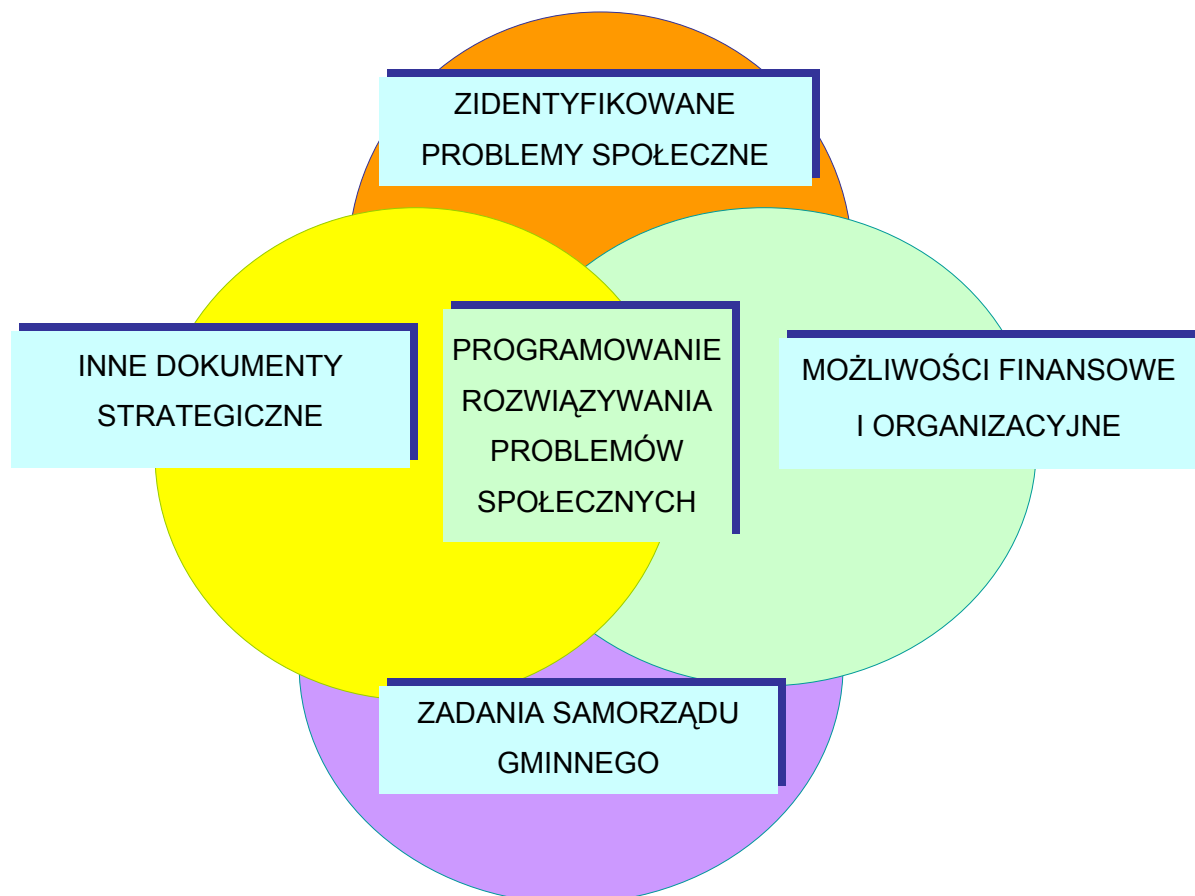
PROBLEMY SPOŁECZNE GMINY SULIKÓW, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE
KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

**ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ**

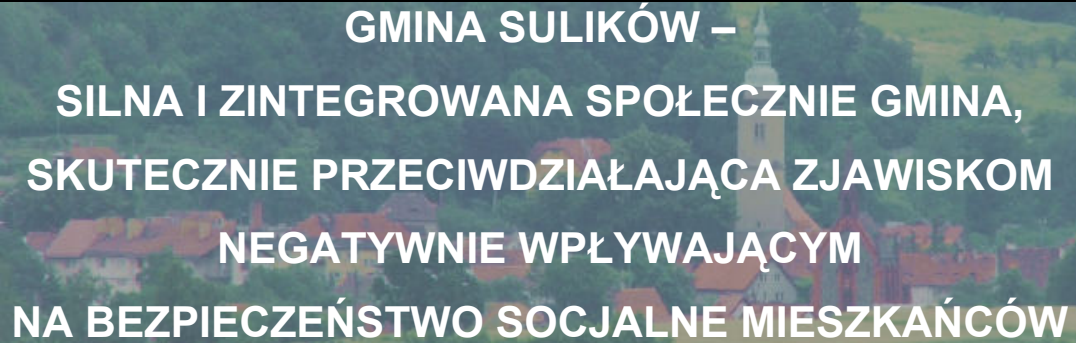

Powyższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**GMINA SULIKÓW –
SILNA I ZINTEGROWANA SPOŁECZNIE GMINA,
SKUTECZNIE PRZECIWDZIAŁAJĄCA ZJAWISKOM
NEGATYWNIE WPŁYWAJĄCYM
NA BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE MIESZKAŃCÓW**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Rodziny niewydolne wychowawczo nie w pełni zaspokajają potrzeby rozwojowe dziecka.

Cel strategiczny 1.

Pomoc rodzinom z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Cele szczegółowe:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Pomoc niepełnosprawnym i długotrwale chorym dzieciom i ich rodzinom.
3. Pomoc rodzinie w kształceniu i wszechstronnym rozwoju dzieci i młodzieży.
4. Pomoc dzieciom z rodzin patologicznych oraz całym rodzinom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
  - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
  - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Zapewnienie rodzinom dostępu do pomocy psychologicznej, prawnej i społecznej.
4. Rozwój sieci świetlic wiejskich, w tym środowiskowych, socjoterapeutycznych, opiekuńczo-wychowawczych, działających w poszczególnych miejscowościach, oferujących pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania

- czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
5. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci.
  6. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
  7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
  8. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
  9. Systematyczne współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
  10. Wspieranie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy mieszkań socjalnych przeznaczonych w szczególności dla rodzin w kryzysie, samotnych matek i osób pozbawionych dachu nad głową.
  11. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
  12. Organizowanie dla rodziców i ich dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego oraz tworzenie systemu poradnictwa.
  13. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki), tworzenie klubów młodzieżowych, organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego.
  14. Rozpowszechnianie w środowisku lokalnym idei wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia społecznego.

Cel strategiczny 2.

System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

Cele szczegółowe:

1. Monitoring socjalny – postępowanie w sytuacji kryzysowej długotrwałego pozostawania bez pracy.
2. Rozwijanie i promocja aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-2:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmująca m.in. organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych oraz szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać te osoby do systematycznego poszukiwania zatrudnienia. W szczególności należy dążyć do udzielenia osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa, zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
5. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla organizacji

- pozarządowych, mogących zorganizować Centrum Integracji Społecznej.
6. Nawiązanie kontaktu z organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu i województwa dla skuteczniejszego rozwiązywania problemu bezrobocia.
  7. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

  8. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.
  9. Wsparcie osób bezrobotnych w zmianie kwalifikacji i kształceniu, w szczególności poprzez zapewnienie im dostępu do odpowiednich źródeł informacji.
  10. Tworzenie mieszkań socjalnych dla osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy stwarza konieczność zapewnienia im w najbliższych latach odpowiednich usług wzmacniających i wspierających. Wraz ze starzeniem się lokalnej społeczności nasilają się problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3.

**Utrzymanie osób terminalnie chorych, starszych i
niepełnosprawnych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub
zapewnienie im opieki
w placówkach całodobowych**

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
2. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
3. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
4. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w środowisku zamieszkania.
2. Praca socjalna. Podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia,

udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, w tym zawieranie umów alimentacyjnych, porozumień na świadczenie usług, zapewnienie osobom uprawnionym usług

w ramach pielęgniarskiej opieki środowiskowej, uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, rozpowszechnienie idei wolontariatu, objęcie opieką wolontarystyczną osób potrzebujących opieki, prowadzenie współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w celu umożliwienia osobom starszym i niepełnosprawnym skorzystania z przysługujących im uprawnień, np. wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.

3. Rozwijanie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne, w tym organizowanie cyklicznych spotkań integracyjnych, zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.
5. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
7. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.
8. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.
9. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub w domach pomocy społecznej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie, przede wszystkim od alkoholu, jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.

4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
6. Prowadzenie wśród społeczności lokalnej edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia.
7. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły i jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Ograniczona liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 5.**Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym****Cele szczegółowe:**

1. Propagowanie i rozwijanie wśród społeczności lokalnej idei obywatelskiej odpowiedzialności i uczestniczenia w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.
2. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych na terenie gminy.
3. Współpraca z partnerami zewnętrznymi zmierzająca do rozbudowy struktur pozarządowych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Analiza ofert organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie powiatu i województwa.

2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Tworzenie ram dla miejscowego prawa określającego współpracę i przepływ informacji pomiędzy instytucjami samorządowymi a pozarządowymi.
5. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
6. Propagowanie idei samopomocy i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej oraz promowanie idei wolontariatu.
7. Podejmowanie działań zmierzających do powołania Gminnego Centrum Wolontariatu.

8. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
9. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez Internet.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Gminy i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca wójta, kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,
  - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
  - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - głębokość ubóstwa,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:

- liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
- liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty GOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub

używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowany projekt powstał w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawimy go na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. jego realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawca projektu pozyska na niego środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom gminy działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1

Doradztwo zawodowe „Szkolny Ośrodek Kariery”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum, ul. Zgorzelecka 28, 59-975 Sulików.

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

Ukończone studia podyplomowe z zakresu „Szkolny doradca zawodowy”.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Gimnazjum.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

1. Przygotowanie uczniów gimnazjum do wyboru zawodu i szkoły ponadgimnazjalnej.
2. Zdobywanie wiedzy o sobie w zakresie predyspozycji zawodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zajęcia z młodzieżą gimnazjalną w zakresie orientacji zawodowej.
2. Indywidualne doradztwo: diagnoza, przygotowanie do podjęcia decyzji co do wyboru zawodu.
3. Korzystanie z teczek zawodowych oraz innych informacji w tym zakresie.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Młodzież gimnazjalna.

Korzyści: trafny wybór szkoły, zgodnie z zainteresowaniami i predyspozycjami zawodowymi; przystosowanie do rynku pracy w środowisku lokalnym.

ZAKRES PROJEKTU

I moduł: zdobycie wiedzy na temat możliwych zainteresowań.

II moduł: nabycie wiedzy dotyczącej predyspozycji zawodowych.

III moduł: ścieżki kształcenia, wybór zawodu i szkoły.

IV moduł: możliwość stałego korzystania z zasobów Szkolnego Ośrodka Kariery.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

- Mobilne Centrum Informacji Zawodowej w Jeleniej Górze,
- Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- kapitał ludzki – wynagrodzenie dla doradcy zawodowego,
- lokal – budynek gimnazjum,
- wyposażenie – zakup teczek zawodowych, literatury.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- doradca zawodowy – 5 godzin w tygodniu x 30 zł = 600 zł miesięcznie,
- wyposażenie Szkolnego Ośrodka Kariery – 3.000 zł.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Rok szkolny 2007/2008.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.